

مدرسه زمستانه اقتصاد توسعه شریف

SHARIF WINTER SCHOOL OF DEVELOPMENT ECONOMICS

تاریخ برگزاری: از ۱۰ بهمن الی ۱۶ بهمن 10

برگزارکننده: انجمن علمی اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف

INTRODUCTION

مقدمه ✨

SHARIF
WINTER
SCHOOL
OF
DEVELOPMENT
ECONOMICS

نگاهی به کیفیت زندگی انسان‌ها در کشورهای مختلف، شکاف بزرگی را بین کشورهای پیشرفته و در حال توسعه نشان می‌دهد. بسیاری از افراد در کشورهای فقیر از تامین حداقل‌های زندگی عاجزند، به آب آشامیدنی مناسب دسترسی ندارند، از تحصیلات مناسب برخوردار نیستند و از بیماری‌ها و مشکلات زیادی رنج می‌برند. اقتصاد توسعه تلاش می‌کند تا دلایل شکاف‌های عمیق بین کیفیت زندگی افراد در کشورهای مختلف را شناسایی کند و با کمک نظریات اقتصادی و درس‌آموخته‌های حاصل از شکست‌ها و موفقیت‌ها، راه‌های کاهش این شکاف‌ها را کشف کند.

مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف تصویری بروز و مبتنی بر ادبیات اقتصاد توسعه از مسایل متنوعی که در این حوزه وجود دارد برای شما ارائه می‌دهد. با مفاهیم کلیدی این حوزه و دلایل توسعه در سطوح و حوزه‌های مختلف آشنا می‌شوید. این دوره شما را با موضوعاتی چون مفهوم توسعه، رشد اقتصادی، نقش نهادهای سیاسی و اقتصادی در توسعه، فقر و نابرابری، تأمین مالی توسعه، نوآوری و توسعه صنعتی، روش‌های بهبود ارائه خدمات دولتی، آموزش و سلامت و مالیات‌ستانی در کشورهای در حال توسعه آشنا خواهد کرد. در کنار مباحث نظری، مطالعات موردی مختلف از تجربیات سایر کشورها ارائه و ارتباط آنها با چالش‌های کشورمان ترسیم خواهد شد. در انتهای دوره شما آشنایی اولیه با موضوعات و روش‌های تحلیلی اقتصاد توسعه پیدا خواهید کرد.

دکتر محمد وصال

M.VESAL@SHARIF.EDU

دکتر محمد وصال عضو هیئت علمی گروه اقتصاد و معاون پژوهشی و روابط بین‌الملل دانشکده‌ی مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف است. او مدرک کارشناسی خود را در دو رشته‌ی مهندسی برق و مهندسی نفت و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته‌ی اقتصاد در همین دانشگاه به پایان رساند. همچنین مدرک دکتری خود را نیز در رشته اقتصاد از مدرسه اقتصاد لندن دریافت کرد. همچنین مدیریت گروه اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف در کارنامه دکتر وصال به چشم می‌خورد. از علایق پژوهشی او می‌توان به مالیات‌ها، اقتصاد بخش عمومی و اقتصاد توسعه اشاره کرد. دکتر محمد وصال در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، موضوعات «مفهوم‌شناسی توسعه»، «مداخلات در تجمیع سرمایه انسانی» و «مالیات‌ستانی و توسعه» را ارائه می‌دهد.

دکتر سید علی مدنی‌زاده

MADANIZADEH@SHARIF.EDU

دکتر سید علی مدنی‌زاده عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف و رئیس این دانشکده است. او مدرک کارشناسی مهندسی برق خود را از دانشگاه صنعتی شریف دریافت کرد و مقطع کارشناسی ارشد این رشته را در همین دانشگاه به پایان رساند. دکتر مدنی‌زاده دومین مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مهندسی ریاضیات محاسباتی از دانشگاه استنفورد دریافت کرد و برای ادامه تحصیل در مقطع دکتری و رشته اقتصاد به دانشگاه شیکاگو آمریکا رفت. معاونت تحصیلات تکمیلی و معاونت پژوهشی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف، ریاست گروه مدل‌سازی و پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی و مشاور اقتصادی سازمان برنامه و بودجه در کارنامه اجرایی او به چشم می‌خورد. از علایق پژوهشی دکتر مدنی‌زاده می‌توان به حوزه اقتصاد کلان، تجارت بین‌الملل، سیاست‌های پولی و بانکی و سازمان‌های صنعتی اشاره کرد. دکتر سید علی مدنی‌زاده در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف مطالبی را در خصوص «رشد اقتصادی و توسعه» ارائه می‌دهد.

دکتر سید ایمان میرعمادی SIMIREMADI@SHARIF.EDU

دکتر سید ایمان میرعمادی عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف است. او مدارک کارشناسی و کارشناسی ارشد خود را از دانشگاه صنعتی شریف دریافت کرد و سپس مقطع دکتری خود را در حوزه اقتصاد نوآوری در دانشکده اقتصاد و مدیریت تکنولوژی دانشگاه چالمرز سوئد به پایان رساند. او از سال ۱۳۹۹ مدیریت گروه میان‌رشته‌ای سیاست‌گذاری علم و فناوری دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف را بر عهده دارد. از علایق پژوهشی او می‌توان به همپایی اقتصادی، سیاست نوآوری، فناوری و توسعه کشورها و نوآوری‌های دیجیتال اشاره کرد. دکتر میرعمادی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، به موضوع «نوآوری و توسعه» می‌پردازد.

دکتر مسعود نیلی M.NILI@SHARIF.EDU

دکتر مسعود نیلی عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف است. او مدرک کارشناسی خود را در رشته مهندسی سازه از دانشگاه صنعتی شریف دریافت کرد. سپس اولین مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی از دانشگاه صنعتی اصفهان و دومین مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته اقتصاد از دانشگاه منچستر انگلستان دریافت کرد. دکتر نیلی مقطع دکتری اقتصاد را نیز در همین دانشگاه به پایان رساند. ریاست موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، تاسیس و ریاست دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف، مدیر کل دفتر اقتصاد کلان سازمان برنامه‌وبودجه و عضویت در شورای پول و اعتبار در کارنامه اجرایی دکتر نیلی به چشم می‌خورد. از علایق پژوهشی او می‌توان به تئوری اقتصاد کلان، اقتصاد کلان بین‌الملل، اقتصاد سیاسی و اقتصاد ایران اشاره کرد. دکتر مسعود نیلی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، به موضوع «اقتصاد سیاسی توسعه» می‌پردازد.

دکتر فرهاد نیلی

FARHAAD.NILI@GMAIL.COM

فرهاد نیلی استاد مدعو گروه اقتصاد دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف است. او کارشناسی خود را در رشته ریاضیات از دانشگاه صنعتی شریف دریافت کرد و کارشناسی ارشد را در رشته برنامه‌ریزی سیستم‌های اقتصادی در دانشگاه شهید بهشتی ادامه داد. دکتر نیلی دکترای خود را در رشته اقتصاد، با گرایش اقتصاد کلان، از دانشگاه یورک انگلستان دریافت کرد. مدیر کل اقتصادی بانک مرکزی، نمایندگی سابق ایران در بانک جهانی و ریاست اسبق پژوهشکده پولی و بانکی از سوابق اجرایی دکتر فرهاد نیلی است. از علایق پژوهشی او می‌توان به سیاست‌های پولی و بانکی، اقتصاد کلان مالی، و اقتصاد رشد اشاره کرد. دکتر فرهاد نیلی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف مطالبی را در خصوص "تامین مالی توسعه" ارائه می‌دهد.

فاطمه نجفی

FATEME.NAJAFI@GMAIL.COM

فاطمه نجفی متخصص داده و اقتصاددان رفتاری شرکت THEORY+ PRACTICE واقع در ونکوور کانادا است. او مدرک کارشناسی خود را از دانشگاه صنعتی شریف در رشته مهندسی کنترل دریافت کرد. سپس در رشته اقتصاد در همین دانشگاه مقطع کارشناسی ارشد را به اتمام رسانده و دومین مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مدیریت بخش عمومی و توسعه بین‌المللی از مدرسه کندی هاروارد دریافت کرد. از سوابق اجرایی او می‌توان به مشاور وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و پژوهشگر موسسه پول و بانکداری MBRI اشاره کرد. سیاست‌گذاری عمومی، تامین مالی توسعه و توسعه بین‌المللی جزو علایق پژوهشی او است. فاطمه نجفی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، به موضوع "ارائه خدمات و توسعه انسانی" می‌پردازد.

دکتر محمد حسینی MO.HOSEINI@IMPS.AC.IR

دکتر محمد حسینی استادیار موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی و همچنین استاد مدعو موسسه پژوهش‌های پیشرفته‌ی تهران (تیاس) است. او مدرک کارشناسی خود را در رشته مهندسی برق از دانشگاه صنعتی شریف و مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته اقتصاد از همین دانشگاه دریافت کرد. سپس مقطع دکتری خود را در رشته اقتصاد در دانشگاه تیلبرگ هلند به پایان رساند. دکتر حسینی از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ نیز مدیریت گروه پژوهشی اقتصاد کلان موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی را برعهده داشت. از علایق پژوهشی او می‌توان به علوم داده، اقتصاد توسعه، اقتصاد بازار کار، اقتصاد بخش عمومی و اقتصاد سنجی کاربردی اشاره کرد. دکتر محمد حسینی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، به موضوعات «فقر و روش‌های نوین فقرزدایی» و «نابرابری و نابرابری جنسیتی» می‌پردازد.

دکتر زهرا کاویانی ZAHRA.KAVIANI@GMAIL.COM

دکتر زهرا کاویانی پژوهشگر و مدیر گروه پایش فقر در معاونت رفاه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است. او دوران کارشناسی خود را در رشته اقتصاد در دانشگاه تهران سپری کرد. سپس مدرک کارشناسی ارشد و دکتری اقتصاد را نیز از دانشگاه صنعتی شریف و موسسه آموزش عالی مدیریت و برنامه‌ریزی نهاد ریاست جمهوری دریافت کرد. از سوابق پژوهشی و اجرایی دکتر کاویانی می‌توان به مدیریت طرح‌های پژوهشی و مشارکت در پروژه‌ها در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، اتاق بازرگانی ایران و برنامه توسعه سازمان ملل متحد در ایران (UNDP) اشاره کرد. دکتر زهرا کاویانی در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف به موضوع "فقر چندبعدی" می‌پردازد.

DR. MOHAMMAD VESAL

دکتر محمد وصال   مفهوم‌شناسی توسعه

نگاهی به کیفیت زندگی انسان‌ها در کشورهای مختلف، شکاف بزرگی را بین کشورهای پیشرفته و در حال توسعه نشان می‌دهد. بسیاری از افراد در کشورهای فقیر از تامین حداقل‌های زندگی عاجزند، به آب آشامیدنی مناسب دسترسی ندارند، از تحصیلات مناسب برخوردار نیستند، و از بیماری‌ها و مشکلات زیادی رنج می‌برند. اقتصاد توسعه تلاش می‌کند تا دلایل شکاف‌های عمیق بین کیفیت زندگی افراد در کشورهای مختلف را شناسایی کند و با کمک نظریات اقتصادی و درس‌آموخته‌های حاصل از شکست‌ها و موفقیت‌ها، راه‌های کاهش این شکاف‌ها را کشف کند. در این مسیر کشورهای عضو سازمان ملل متحد بر اهدافی که یک زندگی شایسته برای انسان رقم می‌زند، تفاهم کرده‌اند. همچنین ایشان تعهدی مشترک برای رفع محرومیت‌های مختلف داده‌اند. رشد اقتصادی شاید شاخصی مهم و پیش‌نیاز توسعه در زمینه‌های دیگر باشد، اما اهداف توسعه فراتر از رشد هستند و به شکلی تنظیم شده‌اند که پیشرفت همه‌جانبه و توسعه‌ای متوازن و پایدار را برای همه آحاد جامعه رقم بزنند.

با وجود پیشرفت‌های زیاد در بسیاری از کشورهای فقیر، هنوز شکاف‌های بزرگی بین کشورها وجود دارد و اندیشمندان حوزه توسعه شامل اقتصاددانان توسعه، ابتدای مسیر هستند. در گذشته کمک‌های انسان‌دوستانه بین‌المللی راهی از پیش نبردند. کمک‌های دولت‌های پیشرفته اغلب اهداف سیاسی داشتند و کمتر دنبال رقم زدن اتفاقی واقعی برای مردم کشورهای فقیر بودند. توفیق در توسعه تصادفی و سهم معدودی از کشورها بود. اما سه پیشبرد مهم در حوزه اقتصاد توسعه در کنار سایر اتفاقات (مثل توسعه فناوری اطلاعات) تفاوتی جدی را رقم زد. اول، نقش نهادها به عنوان قواعد بازی که تعیین کننده هزینه‌های مبادله هستند، مدل و سنجیده شد. این مسئله دلایل عمیق توسعه نیافتگی را بهتر از قبل تشریح کرد. دوم، پیشرفت‌های مهمی در اقتصادسنجی ارزیابی برنامه رقم خورد. این ابزارها امکان یادگیری بهتر از گذشته را فراهم کرد. سوم، شکست‌های گذشته راه را برای تعاملی نزدیک‌تر بین اقتصاددانان و سیاست‌گذاران توسعه باز کرد. نهضتی از آزمایش‌های کنترل‌شده تصادفی برای کشف راه‌های بهبود وضعیت در حوزه‌های مختلف راه افتاد. بسیاری از خیرین کمک‌های خود را منوط به طراحی یک ارزیابی دقیق از اثرات آن کردند. این پیشبردها طریقی برای جستجوی نظام‌مند راه‌حل‌ها و چارچوبی برای درک شکست‌ها فراهم کردند.

مدرسه زمستانه شریف تلاشی است برای معرفی حوزه اقتصاد توسعه و پیشرفت‌های اخیر آن به اندیشه‌ورزان علاقمند. با اینکه ایران کشوری با درآمد متوسط است و بسیاری از زیرساخت‌های عمومی در وضعیت بسیار مطلوبی فراهم شده‌اند، اما هنوز بسیاری از مسایل ما با کشورهای در حال توسعه مشابه است. مهمتر از آن مسیر طی شده در این ادبیات درس‌آموخته‌های روشی مهمی برای اقتصاددانان و سیاست‌گذاران کشورمان دارد.

DR. SEYYED ALI MADANIZADE

دکتر سید علی مدنی‌زاده رشد و توسعه اقتصادی

تا تولیدی نباشد، لوازم اولیه توسعه فراهم نیست. تولید هم نیازمند عواملی مانند نیروی کار و سرمایه است. از این رو در نگاه اول تفاوت در توسعه‌یافتگی کشورها ممکن است به دلیل تفاوت در میزان عوامل تولید باشد. کشورهایی که توانسته‌اند، عوامل تولیدی بیشتر و با کیفیت‌تری را فراهم آورند تولید بیشتر و توسعه بالاتری را رقم زده‌اند. بنابراین اولین موضوعی که در مدرسه زمستانه اقتصاد توسعه بحث می‌شود، "رشد اقتصادی" است. در سه جلسه مربوط به این مبحث، رشد اقتصادی از چهار بعد بررسی می‌شود. ابتدا، نقش تجمیع عوامل تولید در توضیح تفاوت درآمد سرانه کشورها تشریح می‌شود. در این بخش علاوه بر توضیح حسابداری رشد و توسعه، شواهد آماری از آثار بهره‌وری کل نیز ارائه می‌شود. در بخش دوم، مبحث "همگرایی" طرح می‌شود. در این قسمت ضمن تعریف همگرایی مطلق و مشروط، عوامل موثر بر این مفهوم، مثل درجه باز بودن اقتصاد بررسی می‌شود. در بخش سوم، دو نوع از مدل‌های رشد برون‌زا، تحت عنوان مدل رشد سولو و مدل رشد نیوکلاسیک ارائه می‌شوند. تجمیع عوامل تولید حدود نیمی از شکاف درآمد سرانه کشورها را توضیح می‌دهد. از این رو رشد بهره‌وری نقش بنیادین در تبیین تفاوت‌های کشورها دارد. بررسی رشد بهره‌وری و مسیر رشد پایدار اقتصادی در مدل‌های رشد برون‌زا این موضوع را بهتر نشان می‌دهد. در نهایت، مدل‌های رشد درون‌زا تشریح می‌شوند تا جعبه سیاه رشد بهره‌وری بهتر شکافته شود. آثار سیاست‌های مختلف مثل توسعه سرمایه‌انسانی و تشویق تحقیق در این مدل‌ها بهره‌وری رشد بلندمدت را تغییر می‌دهند.

DR. SEYYED IMAN MIREMADI

دکتر سید ایمان میرعمادی نوآوری و توسعه

برای واگشایی عوامل موثر بر رشد بهره‌وری، در درس دوم، موضوع "نوآوری و توسعه" با وام گرفتن از پارادایم تخریب خلاق شومپیتری ارائه می‌شود. این پارادایم نقش نوآوری و فناوری در توسعه اقتصادی کشورها را تبیین می‌کند. این درس طیف وسیعی از ایده‌ها و دیدگاه‌های مختلف نوآوری را در نظر می‌گیرد و توضیح می‌دهد که چرا ایده نوآوری به پیشران اصلی فعالیت‌های توسعه تبدیل شده و چگونه کشورها برای همپایی اقتصادی می‌توانند از آن بهره‌مند شوند. سپس موانع و شکست‌هایی که منجر به سکون اقتصادهای در حال توسعه در تله درآمد متوسط می‌شود، تبیین می‌گردد. راهبردهای اساسی از منظر نوآوری برای عبور از این تله در ادامه بحث ارائه می‌شود. عمده راهبردها مبتنی بر اقتصاد نئوشومپیتری نوآوری، رابطه بین قابلیت‌های فناورانه و توسعه اقتصادی و تجربه کشورهای موفق در همپایی است. از آنجا که مفهوم همپایی به کاهش شکاف درآمدی با کشورهای پیشرو اشاره دارد، مفاهیم درس پیامدهای سیاستی مشخصی برای ایران در پی خواهد داشت.

DR. MASOUD NILI

دکتر مسعود نیلی اقتصاد سیاسی توسعه

علیرغم این که ادبیات گسترده‌ای در حوزه "نوآوری و توسعه" به نگارش درآمده است، همواره جای طرح این سوال که «آیا پرداختن به نوآوری بدون توجه به نهادهای پیش‌نیاز آن به توسعه می‌انجامد یا خیر؟» وجود دارد. در این درس، موضوع "اقتصاد سیاسی توسعه" در خلال پاسخ به چند سوال مهم در خصوص نقش نهادها و کیفیت آن‌ها در توسعه اقتصادی بررسی می‌شود. سوال اول این است که «آیا بهره‌مندی مناسب از منابع مالی، فناوری و انسانی، بدون شکل‌گیری نهادهای اقتصادی باکیفیت می‌تواند به توسعه پایدار منجر شود؟» در پاسخ به این سوال باید در نظر داشت که محدودیت اصلی در دستیابی به توسعه پایدار، کیفیت نهادهای اقتصادی است. بنابراین در ادامه سوال دومی مطرح می‌شود که «چه عواملی تعیین‌کننده کیفیت نهادهای اقتصادی‌اند؟». در پاسخ به سوال دوم، ابتدا نهادهای سیاسی به عنوان موثرترین عامل معرفی می‌شوند و در ادامه با تفصیل بیشتر کارکرد نهادهای سیاسی در فرآیند توسعه بررسی می‌شود. در همین بخش، دو مفهوم "توزیع قدرت" و "انتقال قدرت سیاسی" معرفی شده و رابطه آن‌ها با انواع نظام‌های سیاسی تشریح می‌شود. در بخش پایانی عملکرد نظام‌های سیاسی متفاوت، که در یک نگاه کلی به "انواع دموکراسی" و "انواع دیکتاتوری" تقسیم می‌شوند، ارزیابی می‌شود.

DR. FARHAD NILI

دکتر فرهاد نیلی   تامین مالی توسعه

اهداف و برنامه های توسعه اقتصادی، در غیاب منابع مالی امکان تحقق ندارند. به همین دلیل این درس، به ابعاد مختلف "تامین مالی توسعه" می‌پردازد تا به ۳ سوال مهم "مولفه‌های تامین مالی توسعه و تفاوت آن با سایر مصارف تامین مالی"، "دلایل پیچیدگی تامین مالی توسعه" و "درس‌های بانک‌های توسعه برای تامین مالی توسعه در ایران" پاسخ دهد. این درس در پنج بخش تنظیم شده‌است. تمرکز ارائه در بخش اول، یعنی "آسیب‌شناسی مدل سنتی تامین مالی توسعه" روی ۷ آسیب تامین مالی سنتی است که از جمله آن‌ها می‌توان به شکاف منابع و مصارف مالی و محدودیت منابع بودجه اشاره کرد. در بخش دوم، بانکداری توسعه به عنوان یک راهکار متمایز تامین مالی توسعه معرفی و ارکان و سازوکارهای آن بحث می‌شود. در بخش سوم، ضمن تشریح "فرایند بلوغ بانکداری توسعه‌ای" چهار نسل از مدل‌های بانکداری توسعه تحت عنوان IFC، IDA، IBRD و AIIB معرفی می‌شوند. در دو بخش پایانی، ضمن آشنایی با "آبشار تامین مالی"، کاربرست موضوعات معرفی شده در ایران، به عنوان موضوع پایانی بحث می‌شود. در این راستا، ضمن آسیب‌شناسی اکوسیستم توسعه، با برشمردن ذی‌نفعان و قلمرو آنان، نقش نظام‌های مختلف و بازیگران و بازی‌سازان در تامین مالی توسعه اقتصادی ایران معرفی می‌شوند.

DR. ZAHRA KAVYANI

دکتر زهرا کاویانی فقر چندبعدی

علی‌رغم این که کشورهای متعددی در حوزه توسعه اقتصادی سرمایه‌گذاری می‌کنند و برای پروژه‌های توسعه‌ای از روش‌های مختلفی تامین مالی می‌کنند، همچنان پدیده "فقر و نابرابری" در جوامع آن‌ها مشاهده می‌شود؛ این در حالی است که توسعه به عنوان یک فرایند همه جانبه معرفی شده است که اگر تحقق یابد می‌تواند تمامی بخش‌ها، من جمله بخش خانوار را، بهبود ببخشد. به همین دلیل، در این درس به موضوع "فقر چندبعدی" پرداخته می‌شود. در این درس، ابتدا انواع فقر و تعاریف آن بیان می‌شود. سپس با معرفی فقر درآمدی، نحوه محاسبه فقر مطلق محاسبه می‌شود. از آن جایی که ابهامات متعددی در خصوص مفهوم "خط فقر" وجود دارد، با استناد به تعاریف ادبیات رایج اقتصادی، مفهوم این عبارت تشریح می‌شود. تمامی این مباحث ذیل موضوع "فقر" طرح می‌شود؛ بنابراین با طرح این سوال که «چرا پرداختن به فقر درآمدی کافی نیست؟» به معرفی مفهوم "فقر چندبعدی و اهمیت آن" پرداخته شده و روش‌های اندازه‌گیری آن معرفی می‌شود. در بخش دوم از کلاس، ضمن مرور روندهای فقر درآمدی در ایران و همچنین بررسی فقر چندبعدی در ابعاد مسکن، بهداشت، آموزش، مالی و انرژی، وضعیت کشور در این شاخص مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

دکتر محمد حسینی فقر و روش‌های نوین فقرزدایی / نابرابری و نابرابری جنسیتی **DR. MOHAMMAD HOSSEINI**

پس از آشنایی با انواع مفاهیم فقر، نوبت به ارائه راهکارهایی برای رفع آن می‌رسد. به همین علت در این درس، موضوع "فقر و روش‌های نوین فقرزدایی" در دو بخش بررسی می‌شود. در بخش اول، شاخص‌های فقر، تله فقر و وجود آن در سطوح خرد و کلان تشریح می‌شود. سپس، موضوع سوءتغذیه و روش‌های مختلف حمایت غذایی و میزان اثربخشی آنها بحث می‌شود. در انتهای بخش اول نیز مقالاتی در حوزه فقرزدایی با محوریت اثرات تعادل عمومی سیاست‌ها و همچنین تغییر ترجیحات افراد ارائه می‌گردد.

در بخش دوم مباحث نابرابری، تحرک بین‌نسلی و نابرابری‌های جنسیتی توضیح داده می‌شود. در این قسمت، ابتدا مفاهیم اولیه نابرابری و شاخص‌های آن معرفی می‌شود و سپس مفهوم تحرک اجتماعی بین‌نسلی، تفاوت بین کشورها و چالش‌های اندازه‌گیری آنها در کشورهای در حال توسعه بحث می‌شود. در انتهای بخش دوم نیز موضوع نابرابری جنسیتی در بازار کار با ارائه شواهدی در ایران بررسی می‌شود.

دکتر محمد وصال مداخلات در تجمیع سرمایه انسانی / مالیات‌ستانی و توسعه **DR. MOHAMMAD VESAL**

یکی از عوامل کلیدی تولید، سرمایه انسانی است که با سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش و سلامت افراد ارتقاء می‌یابد. ارتقای سرمایه انسانی می‌تواند کلید رفع فقر باشد یا حداقل از تداوم فقر در نسل‌های بعد جلوگیری کند. در درس "مداخلات در تجمیع سرمایه انسانی"، دو بعد مهم سرمایه انسانی، تحصیلات و سلامت بحث می‌شود. در هر کدام از این مباحث ابتدا وضعیت شاخص‌های این حوزه در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌شود. سپس عوامل وجود شکاف بین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه مورد بحث قرار می‌گیرد. این عوامل در دو دسته کلی عرضه و تقاضا قابل تقسیم‌بندی هستند. مداخلات متنوعی از جنس آزمایش‌های کنترل‌شده تصادفی در کشورهای در حال توسعه رقم خورده است که دانش ما را در مورد دلایل عقب‌ماندگی سرمایه انسانی و شیوه‌های ارتقای آن افزایش داده است. این روش‌ها در این درس مورد بحث قرار خواهد گرفت.

یکی از مشکلات کلیدی کشورهای در حال توسعه فقدان منابع کافی برای تامین مالی پروژه‌های توسعه و خدمات دولتی است. مالیات یکی از منابع پایدار تامین مالی دولتی است. اما ساختار اقتصاد کشورهای در حال توسعه و ضعف دولت در اعمال قانون مانع جدی برای پیاده‌سازی یک نظام مالیاتی کارآمد است. در این درس تفاوت‌های نظام‌های مالیاتی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته بحث می‌شود. ظرفیت مالیات‌ستانی دولت به عنوان یک سرمایه دولتی دیده می‌شود که با صرف منابع رشد می‌کند. از این رو تعامل نظام سیاسی با ظرفیت مالیات‌ستانی مورد بحث قرار می‌گیرد. بعلاوه برخی از مداخلات اخیر که از فناوری اطلاعات برای بهبود مالیات‌ستانی استفاده می‌کنند نیز بحث خواهد شد.

FATEME NAJAFI

فاطمه نجفی ارائه خدمات و توسعه انسانی

با توجه به شناختی که از نظریات خاص توسعه مانند "نظریه قابلیت" به دست آوردیم و با توجه به ریشه‌یابی انجام شده در مبحث "فقر"، نوبت به تشریح و تحلیل روش‌های مختلفی می‌رسد که جوامع گوناگون برای ارتقای سطح زندگی فقرا در پیش گرفته‌اند. به همین دلیل در این درس، "ارائه خدمات و توسعه انسانی" بحث می‌شود. اصطلاح ارائه خدمات در بخش عمومی مخفف طراحی، توسعه، استقرار، بهره‌برداری و بازنشستگی خدماتی است که توسط دولت برای جمعیت هدفی ارائه می‌شود. ارائه خدمات از آغاز هزاره در کانون توجه سیاست‌گذاری توسعه تبدیل شده است. ایده اصلی پشت این درس ارائه خدمات بهتر برای کاهش فقر از طریق دسترسی بهتر و پایدار به آموزش عالی و سیستم بهداشتی پاسخگو است که به ارتقای معیشت فقرا می‌انجامد. البته برای سرعت بخشیدن به پیشرفت در توسعه انسانی، رشد اقتصادی ضروری است اما به اقدامات بیشتری هم نیاز است. داستان‌های بسیاری از کشورهای مختلف در گزارش سالانه بانک جهانی (2004) در مورد ناکافی بودن رشد اقتصادی یا تامین منابع بیشتر برای بهبود ارائه خدمات وجود دارد. مطالعات و شیوه‌های سیاست‌گذاری عمومی، چارچوبی تحلیلی و عملی برای استفاده مؤثرتر از منابع ایجاد می‌کند و خدمات را برای همه و به‌ویژه افراد فقیر کارآمدتر می‌سازد. در این درس تمرکز اصلی بر خدماتی مانند: آموزش، بهداشت، آب، فاضلاب، انرژی و تامین مالی خرد است که ارتباطی مستقیم با توسعه انسانی دارند. در کنار این موضوعات، ارتقای کارایی خدمات دولتی در بخش پیمانکاری، مالیات‌ستانی و حتی خدمات سیاسی مانند انتخابات در ادبیات وجود دارد.

جدول زمانی برگزاری کلاس‌ها

تاریخ	روز	کلاس اول ۱۰:۲۰ - ۹	استراحت ۱۰:۴۰ - ۱۰:۲۰	کلاس دوم ۱۲ - ۱۰:۴۰	ناهار و نماز ۱۳ - ۱۲	کلاس سوم ۱۳ - ۱۴:۲۰	استراحت ۱۴:۲۰ - ۱۴:۴۰	کلاس چهارم ۱۶ - ۱۴:۴۰
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۰	دوشنبه	افتتاحیه (۸ - ۹)	مفهوم‌شناسی توسعه (محمد وصال)	رشد و توسعه اقتصادی (سید علی مدنی‌زاده)		رشد و توسعه اقتصادی (سید علی مدنی‌زاده)		رشد و توسعه اقتصادی (سید علی مدنی‌زاده)
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۱	سه‌شنبه	نوآوری و توسعه (سید ایمان میرعمادی)		نوآوری و توسعه (سید ایمان میرعمادی)		اقتصاد سیاسی توسعه (مسعود نیلی)		اقتصاد سیاسی توسعه (مسعود نیلی)
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۲	چهارشنبه	تامین مالی توسعه (فرهاد نیلی)		تامین مالی توسعه (فرهاد نیلی)		تامین مالی توسعه (فرهاد نیلی)		فقر چند بعدی (زهرا کاویانی)
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۳	پنج‌شنبه	فقر و روش‌های نوین فقرزدایی (محمد حسینی)		فقر و روش‌های نوین فقرزدایی (محمد حسینی)		مداخلات در تجمیع سرمایه انسانی (محمد وصال)		مداخلات در تجمیع سرمایه انسانی (محمد وصال)
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۴	جمعه	مالیات‌ستانی و توسعه (محمد وصال)		ارائه خدمات و توسعه انسانی (فاطمه نجفی)		نابرابری و نابرابری جنسیتی (محمد حسینی)		نابرابری و نابرابری جنسیتی (محمد حسینی)
۱۴۰۱ / ۱۱ / ۱۶	یک‌شنبه	ارائه خدمات و توسعه انسانی (فاطمه نجفی)		ارائه خدمات و توسعه انسانی (فاطمه نجفی)		اقتصاد سیاسی توسعه (مسعود نیلی)		اختتامیه

گواهی حضور پایان دوره

مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف به شرکت‌کنندگانی که حضور قابل‌قبولی در کلاس‌های مدرسه داشته باشند، گواهی معتبر پایان دوره اعطا خواهد کرد. این گواهی در دو زبان فارسی و انگلیسی تنظیم شده و به محض اتمام دوره برگزاری مدرسه به واجدین شرایط اعطا می‌شود.

تاریخ پیش ثبت‌نام	۲۳ الی ۳۰ دی
تاریخ اعلام نتایج پذیرفته‌شدگان	۱ الی ۲ بهمن
تاریخ ثبت‌نام	۳ الی ۵ بهمن

لینک فرم پیش ثبت‌نام:

<https://survey.porsline.ir/s/98NQiTl>

این دوره ویژه دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری رشته‌های اقتصاد، مدیریت و سیاست‌گذاری طراحی شده است. علاقه‌مندان به مباحث اقتصاد توسعه از سایر رشته‌ها نیز می‌توانند به منظور بهره‌مندی از مطالب ارائه شده در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف، در این دوره ثبت‌نام کنند. نحوه برگزاری این مدرسه به دو صورت حضوری و آنلاین است. تخصیص بخشی از ظرفیت مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف به برگزاری دوره به صورت آنلاین، دسترسی علاقه‌مندان شاغل یا خارج از شهر تهران را تسهیل می‌کند. کلاس‌های آنلاین به لحاظ محتوایی تفاوتی با کلاس‌های حضوری نداشته و با کیفیت کاملاً مناسب در بستر «اسکای‌روم» برگزار می‌شود، گزینه مناسبی برای علاقه‌مندی است که امکان شرکت حضوری در مدرسه زمستانی شریف را ندارند.

نحوه ثبت‌نام:

متقاضیان شرکت در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف می‌توانند از تاریخ ۲۳ دی لغایت ۳۰ دی با مراجعه به لینک تعبیه شده در ابتدای این قسمت فرم پیش‌ثبت‌نام را دریافت و تکمیل کنند. لازم به ذکر است که با توجه به ظرفیت محدود دوره حضوری و آنلاین، تکمیل فرم پیش‌ثبت‌نام از سوی متقاضیان الزامی است. نتیجه پذیرش در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف پس از بررسی رزومه متقاضیان طی روزهای یک و دو بهمن ماه از طریق ایمیل اطلاع‌رسانی خواهد شد. دریافت ایمیل پذیرش در مدرسه به معنای ثبت‌نام نهایی متقاضیان نیست و تنها پس از پرداخت هزینه شرکت در دوره ثبت‌نام پذیرفته‌شدگان «قطعی» می‌شود. پذیرفته‌شدگان محترم می‌توانند از تاریخ ۳ بهمن الی ۵ بهمن نسبت به پرداخت آنلاین هزینه دوره اقدام نمایند.

هزینه شرکت در دوره:

افرادی که موفق به اخذ پذیرش برای شرکت در مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف شده‌اند می‌توانند با توجه به توضیحات ذکر شده در ادامه این بخش نسبت به پرداخت هزینه شرکت در دوره اقدام نمایند.

آنلاین	حضوری	نوع تعرفه
۶۵۰,۰۰۰ تومان	۸۵۰,۰۰۰ تومان	دانشجویان دانشگاه شریف
۱,۰۵۰,۰۰۰ تومان	۱,۵۵۰,۰۰۰ تومان	دانشجویان سایر دانشگاه‌ها
۲,۲۵۰,۰۰۰ تومان	۲,۹۵۰,۰۰۰ تومان	آزاد

محل برگزاری:

تهران، خیابان آزادی، خیابان حبیب الهی، نبش میدان تیموری دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف

ارتباط با ما:

متقاضیان شرکت در این دوره می‌توانند برای پاسخ به سوالات خود و یا دریافت اطلاعات بیشتر از طریق لینک‌های تعبیه شده در این قسمت با برگزارکنندگان مدرسه زمستانی اقتصاد توسعه شریف در ارتباط باشند.

GSMEWINTERSCHOOL@GSME.SHARIF.EDU

[کانال تلگرام مدرسه زمستانی شریف](#)